

PIECZA ZASTĘPCZA W POLSCE

Informator dla rodziców i krewnych chcących odzyskać
lub objąć opiekę nad dzieckiem umieszczonym w polskim
systemie pieczy zastępczej

Przy wsparciu:

PIECZA ZASTĘPCZA W POLSCE

Uwaga: Informator ma charakter ogólny i nie zastępuje porady prawnej. W razie wątpliwości skontaktuj się z prawnikiem lub organizacją udzielającą nieodpłatnej pomocy prawnej.

Dziecko umieszczone w pieczy zastępczej zachowuje wszystkie prawa wynikające z Konwencji ONZ o prawach dziecka, w tym prawo do ochrony jego najlepszego interesu, do utrzymywania kontaktów z rodzicami oraz do ochrony przed przemocą.

Kto może występować w sprawie dziecka? _____

- Rodzice biologiczni – mogą starać się o powrót dziecka do domu i wykonywanie władzy rodzicielskiej.
- Krewni i inne bliskie osoby (np. babcia, ciocia, wujek) – mogą starać się o ustanowienie rodziny zastępczą albo (w szczególnych sytuacjach) o ustanowienie opiekunem, jeśli dziecko jest bez opieki rodziców.

Najważniejsze informacje _____

- Piecza zastępcza jest co do zasady tymczasowa.
- Najważniejsze jest dobro dziecka.
- Współpraca z instytucjami i realna poprawa sytuacji rodziny zwiększają szanse na powrót dziecka.
- Rodzina (także dalsza) ma pierwszeństwo w opiece nad dzieckiem – jeśli zapewnia bezpieczne warunki.

Czym jest piecza zastępcza?

Pieczka zastępcza to forma opieki nad dzieckiem, które czasowo lub trwale nie może mieszkać z rodzicami biologicznymi. Jej celem jest:

- zapewnienie dziecku bezpieczeństwa,
- wsparcie rodziny biologicznej,
- umożliwienie powrotu dziecka do rodziny, jeśli sytuacja się poprawi.

Typy pieczy zastępczej

W Polsce istnieją dwie główne formy pieczy:

▶ Piecza rodzinna

Dziecko trafia do rodziny zastępczej (spokrewnionej, niespokrewnionej albo zawodowej) lub do rodzinnego domu dziecka. Jest to najbardziej preferowana forma opieki.

▶ Piecza instytucjonalna

Dziecko trafia do placówki (placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego). Stosowana, gdy nie ma możliwości zapewnienia opieki w rodzinnej pieczy zastępczej.

Dlaczego dziecko trafia do pieczy zastępczej?

Decyzję podejmuje sąd rodzinny, gdy uzna, że dobro dziecka jest zagrożone. Najczęstsze powody to:

- brak odpowiedniej opieki,
- przemoc w rodzinie,
- uzależnienia rodziców,
- choroba lub niezdolność rodziców do opieki,
- porzucenie dziecka,
- poważne problemy mieszkaniowe lub finansowe – zwykle razem z innymi trudnościami.

Ważne: trudności finansowe, ubóstwo lub problemy mieszkaniowe nie powinny być jedyną przyczyną odebrania dziecka. Zanim dojdzie do rozdzielenia rodziny, instytucje powinny w pierwszej kolejności udzielić

wsparcia (np. zasiłki, pomoc mieszkaniowa, asystent rodziny).

Czy można odzyskać dziecko?

Tak. W wielu przypadkach jest to możliwe. Warunki powrotu dziecka do rodziny najczęściej obejmują:

- poprawę sytuacji życiowej i stabilność (mieszkanie, dochód, bezpieczeństwo),
- współpracę z instytucjami (OPS/PCPR, kurator, szkoła),
- realizowanie zaleceń sądu (np. terapia, program korekcyjny, konsultacje rodzicielskie).

Jak odzyskać opiekę nad dzieckiem? (dla rodziców)

- Utrzymuj kontakt z dzieckiem – jeśli sąd na to pozwala. Regularne spotkania są bardzo ważne.
- Współpracuj z instytucjami: OPS, PCPR/WCPR, kurator sądowy.
- Popraw swoją sytuację: praca, stabilne mieszkanie, terapia (jeśli potrzebna).
- Zbieraj dokumenty potwierdzające zmiany: umowa o pracę, zaświadczenia, opinie specjalistów.
- Złóż wniosek do sądu o powrót dziecka do rodziny – najlepiej z pomocą prawnika.

Jak krewni mogą przejąć opiekę nad dzieckiem?

Jeśli nie jesteś rodzicem, ale jesteś członkiem rodziny (np. babcią, ciocią, wujkiem), możesz ubiegać się o opiekę nad dzieckiem. Podstawowym rozwiązaniem jest ustanowienie rodziną zastępczą (piecza rodzinna) – gdy dziecko jest w pieczy zastępczej.

Co zrobić, aby zostać rodziną zastępczą (najczęściej krewni):

- Zgłoś się do OPS lub właściwego PCPR (w Warszawie: Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie).
- Złóż wniosek do sądu o ustanowienie Cię rodziną zastępczą.
- Przejdź procedurę kwalifikacyjną (wywiad środowiskowy, ocena

warunków mieszkaniowych, ewentualne szkolenie).

- Uzyskaj zgodę sądu.

Ważne dla krewnych z Ukrainy: jeśli przebywasz w Polsce pod ochroną czasową (PESEL ze statusem UKR), również możesz starać się o ustanowienie Cię rodziną zastępczą lub opiekunem – o ile spełniasz warunki bytowe i wychowawcze.

Jakie masz prawa jako rodzic? _____

Nawet jeśli dziecko przebywa w pieczy, rodzic zwykle ma:

- prawo do kontaktu z dzieckiem (jeśli sąd nie postanowi inaczej),
- prawo do informacji o dziecku (zdrowie, szkola, sytuacja),
- prawo do udziału w decyzjach dotyczących dziecka – w zakresie określonym przez sąd,
- prawo do składania wniosków do sądu (np. o zmianę orzeczenia, powrót dziecka).

Dokumenty – o czym warto pamiętać

W praktyce w sprawach rodzinnych i opiekuńczych często potrzebne są dokumenty potwierdzające tożsamość i sytuację dziecka oraz rodziny.

Przygotuj w miarę możliwości:

- » akt urodzenia dziecka (oryginał lub duplikat),
- » dokumenty tożsamości (Twoje i dziecka), numer PESEL/PESEL UKR,
- » dokumenty potwierdzające mieszkanie (umowa najmu, oświadczenie właściciela, rachunki),
- » dokumenty dotyczące dochodów (umowa o pracę, zaświadczenia, decyzje o świadczeniach),
- » dokumenty medyczne/psychologiczne, jeśli są istotne.

Uwaga: dokumenty sporządzone w języku ukraińskim (lub innym) zazwyczaj trzeba przedstawić przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego – chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Ważne dla obywateli Ukrainy

- ▶ W sądzie możesz zwrócić się o dostęp do bezpłatnego tłumacza, jeśli nie władasz językiem polskim w stopniu wystarczającym.
- ▶ Możesz prosić o pouczenia i dokumenty w zrozumiałym dla siebie języku.
- ▶ W sprawach transgranicznych lub gdy potrzebujesz potwierdzić dokumenty, rozważ kontakt z Ambasadą/Konsulatem Ukrainy w Polsce (np. w sprawie paszportu, poświadczeń, informacji o dokumentach).
- ▶ Jeśli dziecko przybyło do Polski po 24 lutego 2022 r. bez rodziców – może być ustanowiony opiekun tymczasowy (pamiętaj: opiekun tymczasowy i rodzina zastępcza to dwie różne instytucje).
- ▶ Przygotuj podstawowe dokumenty: akt urodzenia dziecka, dokumenty tożsamości, PESEL/PESEL UKR, oraz – gdy potrzeba – tłumaczenia przysięgłe dokumentów.
- ▶ W przypadku osób z Ukrainy korzystających w Polsce z ochrony czasowej (PESEL UKR) możliwe jest uzyskanie wielu form wsparcia instytucji pomocy społecznej (OPS/PCPR) na zasadach zbliżonych do obywateli Polski.

Lista: „Jakie dokumenty warto mieć, idąc do sądu?”

Poniższa lista pomoże Ci przygotować się do posiedzenia/rozprawy. Nie zawsze wszystkie pozycje są wymagane, ale warto je mieć:

- dowód tożsamości / paszport;
- numer PESEL (a w razie ochrony czasowej – PESEL ze statusem UKR);
- akt urodzenia dziecka (oryginał/duplikat);
- dokumenty potwierdzające miejsce zamieszkania i warunki mieszkaniowe;
- dokumenty o dochodach (umowa o pracę, zaświadczenie o zatrudnieniu, otrzymywane świadczenia);
- dokumenty potwierdzające podjęte działania naprawcze (terapia,

leczenie, warsztaty rodzicielskie);

- kontakt do prawnika lub organizacji udzielającej pomocy prawnej;
- jeśli potrzebujesz – wniosek o zapewnienie tłumacza (można zgłosić też ustnie w sądzie).

Przydatne kontakty (Polska/Warszawa i online) _____

Poniżej znajdziesz przykładowe organizacje, które często pomagają rodzinom i cudzoziemcom (w tym obywatelom Ukrainy):

IOM Polska (informacje i wsparcie):

<https://www.migrant.info.pl/pl/>

UNHCR (informacje i wsparcie):

<https://help.unhcr.org/poland/pl/>

Fundacja „Ukraiński Dom” (Centrum Wsparcia):

<https://ukrainskidom.pl/>

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej (pomoc prawna dla cudzoziemców, w tym z Ukrainy):

<https://ukraina.interwencjaprawna.pl/>

Fundacja Ocalenie
(Centrum Pomocy Cudzoziemcom):
<https://centrum.ocalenie.org.pl>

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
(pomoc prawna):
<https://hfhr.pl/>

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
<https://fdds.pl>

Mapa punktów wsparcia i NGO:
<https://mapujpomoc.pl/>
oraz
[https://pomagamukrainie.gov.pl/potrzebuje-pomocy/
dzialania-organizacji-pozarzadowych](https://pomagamukrainie.gov.pl/potrzebuje-pomocy/dzialania-organizacji-pozarzadowych)

Przedstawicielstwa dyplomatyczne Ukrainy w Polsce —

Ambasada Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej (Warszawa)

Adres: al. Jana Chrystiana Szucha 7, 00-580 Warszawa

Tel.: +48 22 622 47 97; +48 22 629 34 46

E-mail: emb_pl@mfa.gov.ua

WWW: poland.mfa.gov.ua

Wydział Konsularny Ambasady Ukrainy (Warszawa)

sprawy paszportowe/notarialne/akty stanu cywilnego

Adres: ul. Antoniego Malczewskiego 17, 02-617 Warszawa

Tel.: +48 22 621 39 79

E-mail: consul_pl@mfa.gov.ua

Infolinia (ogólna dot. usług konsularnych): dostępna w dni robocze (szczegóły na stronie)

WWW: poland.mfa.gov.ua

Konsulat Ukrainy w Gdańsku (Konsulat Generalny)

Adres: ul. Bernarda Chrzanowskiego 60A, 80-278 Gdańsk

Tel.: +48 58 34 606 90

E-mail: gc_plg@mfa.gov.ua

WWW: <https://gdansk.mfa.gov.ua/>

Konsulat Generalny Ukrainy w Krakowie

Adres: Aleja płk. Władysława Beliny Prażmowskiego 4, 31-514 Kraków

Tel.: +48 12 429 60 66

Fax: +48 12 429 29 36

E-mail: gc_plk@mfa.gov.ua

WWW: krakow.mfa.gov.ua

Konsulat Generalny Ukrainy w Lublinie

Adres: ul. Spokojna 2, 20-074 Lublin

Tel.: +48 81 531 88 89

E-mail: gc_pll@mfa.gov.ua

WWW: lublin.mfa.gov.ua

Konsulat Generalny Ukrainy we Wrocławiu

Adres: pl. Biskupa Nankiera 7, 50-140 Wrocław

Tel.: +48 71 712 76 00

Fax: +48 71 712 76 01

E-mail: gc_plw@mfa.gov.ua

WWW: wroclaw.mfa.gov.ua

